

MARIUSS

Maksá 20 kapeikas

LATVIJAS PSR
VALSTS AKADEMISKAIS
DRAMAS TEĀTRIS

Pirmizrāde 1966. g. 28. decembrī

Par cilvēkiem — fantastiem un praktiķiem; par vīru sapņiem — lieliem, brīnumainiem, visā konkrētībā vēl neapjausliem un maziem, šauri praktiskiem; —

par pirmo mīlestību — īstu, lielu un stipru; —

par marseļiešiem — vitāliem, optimistiskiem, enerģiskiem, praktiskiem, miļi vientiesīgiem, ne vienmēr ļoti gudriem, tomēr asprātīgiem, mazliet vieglprātīgiem un reizē stingriem goda izpratnē, savā mērķu un ideālu nabadzībā pat nedaudz bīstamiem un nosodāmiem, bet citādi reti simpātiskiem — stāsta Marsels Paņols savas dramaturģiskās triloģijas pirmajā lugā «Mariuss».

Viss tas ieinteresēja teātri, un, cerams, interesēs arī skatītājus.

Doma, ka nedrīkst stāties ceļā cilvēku sapņiem kā dzīves virzītājam spēkam, šķiet, vienmēr ir aktuāla.

ALFRÉDS JAUNUSANS

Franču kinorežisors Renē Klērs «Mariusas» autoru raksturojls kā tīnisku Balzaka laika cilvēku, kurš tikai klūmīgas sagadišanās pēc nokļuvis mūsu gadsimtā, bet, pateicoties savai dzīves mīlestībai un daudzajiem talantiem, iejuties tajā ļoti viegli.

Marsels Paņols ir dramaturgs, kura lūgas ar grandioziem panākumiem pārstaigājušas turpat vai visas pasaules skatuves un nav zaudējušas savu māksliniecisko vērtību arī šodien; filmuzgēmējs, scenārists, režisors, kura veidotās filmas radījušas veselu novirzienu franču kinomākslā — tā saucamo Provansas skolu, ko daudzējādā ziņā var uzskatīt par itāliešu neoreālisma priekšteci. Viņš ir arī Franču akadēmijas loceklis, Portugāles un Monako konsuls, bet brīvajos brīžos — talantīgs autokonstruktors, fermeris un akmeņkalis...

Marsels Paņols dzimis 1895. gadā skolotāja ģimenē Obanā, vienā no tagadējām Marsējas priekšpilsētīnām.

Saulainā Provansa, tās raupjie, bezgala labsirdīgie un dzīvespriecīgie ļaudis, karstā zemes un sālā Vidusjūras vēju elpa ieslēdz mazo Marsēlu uz visu mūžu it kā burvju lokā, no kura vēlākajos gados viņš nedz var, nedz arī grib izrauties. Tā ir viņa daiļrade, daļa no viņa paša.

1909. gadā M. Paņols sāk mācīties Marsēlas Tjēra licejā. Seit rodas viņa pirmie literārie mēģinājumi, pirmā lūga «Katuls», kas bezgala daudz labota un pārveidota. 16 gadu vecumā viņš kopā ar draugiem nodibina nelielu žurnālu (kurā, protams, vispirms tiek publicēti paša darbi), organizē teātra izrādes.

Pabeidzis liceju, Paņols sāk strādāt dažādu provinču koležās par angļu valodas skolotāju, līdz 1922. gadā pārnāk uz Parīzi.

1923. gadā atklātīlā parādās M. Paņola kopā ar P. Nivua sarakstītā lūga «Slavas tirgotāji» — trāpīga satīra par tiein Pirmā pasaules kara aizmugures «varoņiem», kas it veikli izmanto kritušo tuvinieku pēcnāves slavu savu veikalu darījumos. Lūga tiek iestudēta. Tās autoru franču kritika raksturo kā «jautru, bet dzelīgu un gudru rakstnieku». Beidzot Paņolam rodas iespēja pamest savu maizes darbu un pilnībā nodoties teātrim.

1926. gadā viņš saraksta drāmu «Džess», un sadarbība ar P. Nivua — vēl vienu lūgu «Tieši sirdi».

Tad — 1928. gadā «Varjetē» teātri pirmizrādi piedzīvo Paņola komēdija «Topāzs». Lūga gūst necerētus panākumus, to izrāda nenātraukti ik vakaru vairāk nekā divus gadus (ļoti rets gadījums franču teātra vēsturē). Psihologiski ļoti smalki risinātais

kāda apzinīga un godīga skolotāja pārvērtību ceļš rod sabiedrība plašu atbalsi. Ne velti Francija ar galvenā varoņa Topāza vārdu medz apzīmēt ciniskus, bezprincipu politiķus un veikalmiekus.

Satīra pavēra M. Paņola dramaturģijai ceļu uz skatuvi, taču nekad tā nav aizņējusī romantisko stīgu viņa darbos, kur atjaunīgais, dzirkstošais marseļiešu humors, parupjā sentimentalitāte un liriskā sapaņķība drīz vien gūst pārsvaru. Dzimtā Provansa gaida savu dziesminieku.

Tā rodas Marseļas triloģija — 1929. g. «Mariuss», 1931. g. «Fanija» (abas iestudē Parīzes teātris) un 1932. g. «Sezārs», jau kā kinoluga — dramatiska poēma par šīs septiņu jūru ostas pilsētas vienkrāšo ļaužu dzīvi, ko pats Paņols tik labi pazīst.

Par savu zemi, saviem ļaudīm viņš stāsta nesteigdamies. «Ja negribat viņā klausīties, ejiet savu ceļu, bet steidzieties ātrāk aiziet prom, jo viņam nebūs grūti jus aizturēt. Mes taču jau teicām, ka viņš ir burvis... Personāži stāsta savus dzīves stāstus, papušķodami tos ar anekdotēm, spēres dzied platanās, ēna ir tik atsvaidzinoša un vins tik jauks. Marsels Paņols ir aizvedis jus sev līdz...» (Pjērs Lenroons).

Paņola humors, viņa īsti dienvidnieciskā daiļrunība un temperamentāls bija kā radītj teātrim, taču pilnībā tas viņu nevarēja apmierināt, un viņš pievērsās desmitajai mūžai — kino, lai atbrīvotos no skatuviskās šaurības. Paņola talants alkst saules un plašuma. Un tomēr, kaut arī viņa neskaitāmās filmas (piemēram: «Anžela» 1934. g., «Zofrua» 1934. g., «Maiznieka sieva» 1938. g., «Manona no avotiem» 1952. g., «Vēstules no manām dzirnavām» 1954. g.), kas uzņemtas brīvā dabā, ir pilnasinīgas, dienvidu aromata pārpilnas, viņš pats ir un paliek teātra cilvēks, kurš «ārpus teātra formām nespej neko citu iztēloties un nespēj saprast, ka cilvēks, kas neļūl ipašu tieksmi pret teātri, arī varētu būt autors» (René Klērs).

Viena no pēdējām M. Paņola lugām, kas rakstīta tieši skatuvei, ir 1955. gadā Parīzes teātri iestudētais darbs «Juda», kurā viņš ļoti īpatnēji un savdabīgi attaisno nodevību.

M. Paņols mūsu skatītājam pagaidām palicis svešs un neiepazīts. Ja citās padomju republikās dažas viņa lugas iestudē arī šodien — «Topāzs» 1966. g. Novosibirskā un «Slavas tirgotāji» 1956. g. Ļeņingradā, tad latviešu teātra skatītājiem tās jau pagaisušas no atmiņas, jo vienīgie Paņola darbi «Fanija» un «Slavas tirgotāji» mūsu teātros izrādīti divdesmitajos un trīsdesmitajos gados.

Mariuss

Fanija

Onorina

Sezārs

Eskarffigs

Eskartfīga kuģiša kurinātājs

Paniss

Strādnieki

Pikuazo

Bocmanis

Ben Tartufs

Brēna kungs

Malajlete

Policists

Kāda pircēja

Fellité

Arābi

Amerikāņu jūrniece un Marselas staigules

M A R I U S S

Marsela Paņola luga 3 cēlmenos
No franču valodas tulkojusi Ieva Lase

Fanija	Dina Kvelde
Onorina, viņas māte, zivju pār- deveja	PSRS Valsts prēm. laureāte, LPSR Tautas māksliniece Velta Line
Mariuss	Juris Lejaskalns
Sezārs, viņa tēvs	Pēteris Cepurnieks
Paniss	Egons Beseris
Eskartfigs, kapteinis	PSRS Valsts prēm. laureāts, PSRS Tautas mākslinieks Jānis Osis
Pikuazo, klaidonis	PSRS Valsts prēm. laureāts, LPSR Nop. bag. mākslinieks Kārlis Klētnieks
Brēna kungs, muitas kontrolieris	Jānis Mētra
Eskartfiga kuģīša kurinātājs	Mārtiņš Vērdiņš
Goeleks, bocmanis	Kārlis Trencis
Kada pircēja	Inta Tirole
Felisitē	Vera Selga
Malajiešu meitene	Baiba Indriksone
Ben Tarlufs, paklāju pārdevējs	Voldemārs Zenbergs
Policists	Arnolds Milbrets Vaironis Jakāns

Marseljas Vecā osta šodien

Strādnieki, pircējas, pārdevējas, amerikāņu un franču jūrnīekļ.
staigules, arābi:

V. Selga, I. Tirole, A. Ziemeļe, I. Ulberga, K. Ozols, K. Strāders,
K. Teihmanis, V. Beķeris, J. Laviņš, A. Licilis, J. Neimanis

Režisors — LPSR Tautas mākslinieks Alfrēds Jaunušans

Režisora asistents — Jūlijs Bebrišs

Scenogrāfs — LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks
Herberts Likums

Paula Kveldes mūzika

Uzvedumu daļas vadītājs — Zigrīds Kalniņš

Galvenais skatuves mašīnists — Rūdolfs Legzdiņš

Skatuves inženieris — Ziedonis Sūna

Vecākais apgaismošanas mākslinieks — Jānis Grinbergs

Izrādes atbildīgais apgaismotājs — Egons Rozenfelds

Vecākais mākslinieks dekorators — Kārlis Sprancis

Vecākais piegriezējs modelētājs — Antons Veldre

Vecākā grimētāja māksliniece — Vera Saromova

Mākslinieks butafors — Pauls Zariņš

Režisora palidze — Anīta Tamulēna

Sufliere — Dagnija Mežgaile

Teātra galvenais režisors — LPSR Tautas mākslinieks
ALFRĒDS JAUNUŠANS

Galvenā režisora palidze literāros jautājumos —
Rīta Melnace

Starpbrīži: pēc 1. un 2. cēliena 10 minūtes

LPS · VALSTS AKADEMISKA DRAMAS TEATRA
PIRMIZRADES 1966. GADA

A. Brigaderes	LOLITAS BRINUMPUTNS	14. janvāri
K. Odetsa	VELTA PUISENS	10. martā
K. Goldoni	VIJODZAS SKANDĀLS	20. aprīli
R. Narečoga	PIRMS TIESAS SPRIEDUMA	28. maijā
K. Treņeva	ČL BOVA JAROVAJA	10. novembri
Z. Robēra	SATIKSANĀS	15. decembri
M. Paņola	MARIUSS	28. decembri